

การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่า
ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ปลูกกัญชาในจังหวัดบุรีรัมย์

An Analysis of Cost, Return and Worthiness of Community

Enterprise Groups Growing Cannabis in Buriram

กานต์มณี การินทร์^{1*} รวีพรรณ อุดรินทร์¹ ฐิติพร วรฤทธิ² และอนงค์ ทองเรือง¹

Kanmanee Karin^{1*}, Raweephan Audtharin¹, Titiporn Walalite², and

Anong Thongrueang¹

Received: 20 April 2022

Revised: 13 June 2022

Accepted: 19 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ปลูกกัญชา และเพื่อเสนอแนะแนวทางการควบคุมต้นทุนของการปลูกกัญชา โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ วิสาหกิจชุมชนที่ปลูกกัญชาในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 110 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ และ 2) แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) การปลูกกัญชาแบบกรีนเฮาส์จะให้อัตรากำไรสุทธิที่สูง รองลงมา คือ การปลูกปิดในอาคาร และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความคุ้มค่าด้านการลงทุน เศรษฐกิจ และสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคุ้มค่าด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก และ 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรใช้วิธีการปลูกกัญชาแบบกรีนเฮาส์หรือเลือกรูปแบบการปลูกกัญชาตามศักยภาพของตนเอง โดยต้องได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกกัญชา อีกทั้งควรกำหนดราคาขายส่ง และขายปลีกให้อยู่ในระดับเดียวกันทั้งกลุ่ม

¹ อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

¹ Lecturer, Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² Assistant Professor, Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University

* Corresponding e-mail: insignmind1208@gmail.com

2 วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน กล้วยา

Abstract

The objectives of this research were to analyze the cost, return, and worthiness of community enterprise group growing cannabis and to propose guidelines for cost control of cannabis. It is a qualitative and quantitative research. The sample group used in the research was a community enterprise that growing cannabis in Buriram Province, totaling 110 samples. The tools used for data collection were 1) in-depth interview, data analysis by analytical description and 2) questionnaire, statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation. The results revealed that 1) Greenhouse cannabis cultivation yields a high net profit, followed by closed planting. And the community enterprise group had a moderate level of opinion on investment worthiness, economic and social; while, the environmental worthiness is at a high level. And 2) Community enterprise groups should use Greenhouse cannabis cultivation methods or choose a cannabis cultivation model according to their own potential, by having to be trained to educate about cannabis cultivation. They should also set wholesale prices and retail prices to the same level for the whole group.

Keyword: Cost Analysis, Return, Cannabis

บทนำ

กล้วยาเป็นสารเสพติดชนิดหนึ่งที่มีอยู่ในสังคมไทยและได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นพืชเศรษฐกิจและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ได้อีกด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2562 ได้เปิดให้สามารถนำกล้วยาไปใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ และจากการศึกษาวิจัยได้ส่งผลให้กลุ่มผู้ประกอบการที่มีภาระจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจเพื่อสังคมหรือสหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินการภายใต้ความร่วมมือและกำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐบาล สามารถยื่นขอรับการอนุญาตปลูกกล้วยาได้ (นิภาพร อามัสสา และคณะ, 2563)

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้นโยบายการพัฒนากล้วยาทางการแพทย์ของประเทศไทยเกิดประโยชน์สูงสุด โดยการส่งเสริมให้ภาคเกษตรกรรมได้มีส่วนร่วมในการปลูกกล้วยาอย่างถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดและได้คุณภาพมาตรฐาน จึงได้มีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานของรัฐบาล และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในการปลูกกล้วยาเพื่อจำหน่ายให้ทั้งหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนใช้ประโยชน์ทั้งในทางการแพทย์ และด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยจากการศึกษาวิจัยของ รวิศสาข์ สุชาโต และคณะ (2564) โดยการพิจารณาถึงผลกระทบจากนโยบายกล้วยาของแต่ละประเทศนั้น พบว่า มีผลกระทบทั้งในทางเศรษฐกิจ คือ การที่รัฐบาลสามารถเก็บภาษีได้สูงขึ้น ซึ่งภาษีนี้อาจอยู่ในรูปแบบของการเก็บภาษีกล้วยาโดยตรง หรือ

ภาษีมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายกัญชา ยังส่งผลให้เกิดการจ้างงานที่สูงขึ้น และทำให้ค่าใช้จ่ายของรัฐบาลในการดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดจากกัญชาลดน้อยลง อีกทั้งการดำเนินนโยบายยังก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคม โดยผู้ป่วยสามารถเข้าถึงการรักษาได้มากขึ้น การกระทำผิดเกี่ยวกับกัญชาน้อยลง และยังพบว่า การดำเนินนโยบายกัญชาไม่ส่งผลให้มีการใช้กัญชาในเด็ก และเยาวชนสูงขึ้น รวมถึงอุบัติเหตุบนท้องถนนไม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างที่คาดการณ์ไว้

จังหวัดบุรีรัมย์ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ต้นแบบที่ใช้ในการดำเนินนโยบายการพัฒนาสุขภาพทางการแพทย์ ภายใต้ชื่อ "บุรีรัมย์โมเดล" ซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาสุขภาพทางการแพทย์แล้ว ยังเป็นการสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ปลูกกัญชาและเกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจอีกด้วย อีกทั้งยังเป็นจุดเริ่มต้นสู่กัญชาเพื่อการท่องเที่ยว เป็นแหล่งเรียนรู้ในการปลูก การสกัด การนำไปใช้ เป็นผลิตภัณฑ์ยาและอุตสาหกรรมต่างๆ เจาะกลุ่มเป้าหมายผู้รักสุขภาพทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยจากการศึกษา งานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา นั้น ยังขาดการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าด้านการลงทุน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้จะส่งผลกระทบต่อ การควบคุมต้นทุนในการผลิตของกลุ่มของวิสาหกิจชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในประเด็นดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษาถึงการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่า ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ปลูกกัญชาในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเสนอแนะแนวทางการควบคุมต้นทุน เพื่อความคุ้มค่าในการลงทุนของการปลูกกัญชาในจังหวัดบุรีรัมย์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ปลูกกัญชาในจังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการควบคุมต้นทุนของการปลูกกัญชาในจังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเชิงปริมาณ งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน
2. ขอบเขตเชิงคุณภาพ งานวิจัยนี้ได้กำหนดตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 1) ต้นทุนในการปลูกกัญชา 2) ผลตอบแทนจากการลงทุน และ 3) ความคุ้มค่าของการลงทุน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม และตัวแปรตาม คือ แนวทางการควบคุมต้นทุนของการปลูกกัญชา สำหรับแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) ความรู้เกี่ยวกับการปลูกกัญชา 2) แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน 3) แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน และความคุ้มค่า และ 4) แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
3. ขอบเขตด้านสถานที่และระยะเวลา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดที่ศึกษาถึงสถานการณ์ของต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ปลูกกัญชาในจังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2564 ถึงเดือนเมษายน 2565

ทบทวนวรรณกรรม

วิธีการปลูกกัญชา แบ่งออกเป็น 3 วิธี ดังนี้ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดอ่างทอง, 2564)

4 วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

1. การปลูกแบบกลางแจ้ง (Outdoor) เนื่องจากเป็นระบบเปิด จำเป็นต้องซื้อหลอดไฟ การเจริญเติบโตเป็นไปตามธรรมชาติ ตามชั่วโมง แสง เงินทุนต่ำกว่า แต่ต้องระวังศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวได้ปีละ 1 ครั้ง ถ้าทำเป็นจะได้สูงสุดปีละ 2 ครั้ง ต้นทุนน้อย แต่ความเสี่ยงสูง

2. การปลูกแบบโรงเรือน (In door) ต้องใช้หลอดไฟ หลอดไฟที่เป็นหลอดสโตนไลท์

3. การปลูกแบบโรงเรือนกลางแจ้ง (Green house) การปลูกแบบนี้ คือ การเอาข้อดีของกลางแจ้งและโรงเรือนมารวมกัน มีหลังคาเป็นพลาสติกใสกันฝนได้ ใช้แสงอาทิตย์ ไม่ต้องซื้อหลอดไฟ แต่จะเกิดความร้อนจากกรีนเฮาส์เอฟเฟ็กต์ ต้องพยายามทำโรงเรือนให้เปิดหรือใส่พัดลมดูดอากาศ ถ้าความชื้นสูง ดอกจะขึ้นช้าต้องดูทิศทางลมอย่าทำให้โรงเรือนร้อน เน้นโปร่งเป็นหลัก

ต้นทุนในการผลิตและต้นทุนทางการเงิน

อนุรักษ ทองสุขโขวงศ์ (2559) ได้กล่าวว่า ส่วนประกอบของต้นทุนที่ใช้ในการผลิตสินค้าแต่ละชนิดประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต ซึ่งถ้าพิจารณาในด้านทรัพยากรที่เป็นส่วนประกอบของสินค้าแล้ว ประกอบด้วยวัตถุดิบ ซึ่งวัตถุดิบในการผลิตสินค้าอาจจะถูกแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) วัตถุดิบทางตรง 2) วัตถุดิบทางอ้อม และ 3) ค่าแรงงาน ส่วนต้นทุนทางการเงินนั้น เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการจัดหาเงินทุน หรือการบริหารเงินทุนของกิจการ เช่น ค่าดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมต่างๆ

แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทนและความคุ้มค่า

ผลตอบแทนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อ การพิจารณาวางแผนทางการเงิน ซึ่งเป็นความมั่งคั่งของผู้ลงทุนที่จะได้รับจากการลงทุนตามช่วงระยะเวลาใด ระยะเวลาหนึ่งของผู้ลงทุนคาดหวัง โดยผลตอบแทนนั้นอาจจะมา

ในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น เงินปันผล ดอกเบี้ย หรือผลตอบแทนสิทธิประโยชน์ที่ผู้ลงทุนได้รับจากการถือครองสินทรัพย์เพื่อการลงทุน เป็นต้น และความคุ้มค่า คือ ประโยชน์หรือสิ่งตอบแทนในลักษณะใดๆ ที่ผู้ใช้บริการได้รับจากสินค้าหรือบริการ ซึ่งเทียบค่าได้เทียบเท่ากับเงินที่จ่ายไป

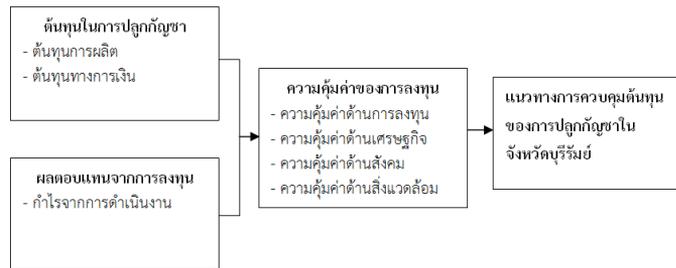
แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เอื้อกับชาวบ้านดำรงชีวิตได้มั่นคงและเข้มแข็ง ซึ่งเน้นเรื่องการบริหารจัดการเป็นกิจกรรมสร้างรายได้รูปแบบหนึ่งที่มีขนาดเล็กกว่าวิสาหกิจขนาดย่อม โดยผลผลิตจะเกิดจากสินทรัพย์ชุมชน การจะเป็นวิสาหกิจชุมชนได้นั้น จะต้องอาศัยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) ปัจจัยกระบวนการ 3) ปัจจัยผลผลิต และ 4) ปัจจัยผลิตภาพ ซึ่ง ักญญามน อินหวาง และคณะ (2554) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. วิสาหกิจชุมชนแบบเดี่ยว คือ การดำเนินการภายใต้ชุมชนนั้นๆ ด้วยกรรวมกลุ่มกันในการผลิตสินค้าและบริการ โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามความต้องการของชุมชน

2. วิสาหกิจชุมชนในรูปเครือข่าย คือ การรวมกลุ่มกันของกลุ่มบุคคลที่มีความต้องการดำเนินการกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนที่มองเห็นถึงเป้าหมายเดียวกันในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการนำทรัพยากรภายในชุมชนมาแปรเปลี่ยนให้เกิดมูลค่าจากภูมิปัญญาของตน อีกทั้งต้องการยกระดับวิสาหกิจชุมชนให้เกิดการบริหารจัดการทั้งทุน ตลาด การเงินต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากการสร้างความเข้มแข็งของแต่ละชุมชนให้กลายเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบเครือข่าย

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: พัฒนาจาก รัฐติพร วรฤทธิ์ (2561)

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับใบอนุญาตให้ปลูกัญญาของจังหวัดบุรีรัมย์ และได้ทำการปลูกัญญาพร้อมทั้งเก็บเกี่ยวผลผลิตเป็นครั้งแรกในรอบ 6 เดือน หลังจากที่ได้รับใบอนุญาตให้ปลูกัญญา จำนวน 15 กลุ่ม มีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 150 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 110 คน จากสูตรการคำนวณของทาโรยามาเน (Yamane, 1973) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 และ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน จากประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนละ 1 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่เป็นทั้งข้อคำถามแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รูปแบบของการปลูกัญญา ระยะเวลาที่เริ่มปลูกัญญา (Checklist)

ส่วนที่ 2 สอบถามถึงความคุ้มค่าในการปลูกัญญา ประกอบด้วย ความคุ้มค่าด้านการลงทุน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด มีลักษณะเป็น Scale (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับความคุ้มค่าในการปลูกัญญา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยคณะผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตั้งประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวความคิดและวัตถุประสงค์ในการวิจัย

คุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ประเมินความ สอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งได้ค่า ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.66-1.00 และนำ แบบสอบถามไปทดสอบ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และทำการวิเคราะห์ค่า ความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) โดยที่จะต้องมีความมากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 จึงจะสามารถนำเครื่องมือนี้ไปใช้สำหรับการรวบรวม ข้อมูล (Nunnally, 1978) ในการวิจัยครั้งนี้ มีความ เชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคอยู่ระหว่าง 0.73-0.83

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยได้ดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถาม ได้ทำการแจกแบบสอบถาม และรอเก็บแบบสอบถามกลับคืนจากผู้ตอบสอบถาม
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ในการสัมภาษณ์ใช้เวลา ประมาณ 1 ชั่วโมงต่อ 1 คน บันทึกการสัมภาษณ์ใน กระดาษและเครื่องบันทึกเสียงตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ของข้อมูล ด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) (Denzin, 1970) โดยใช้วิธีการตรวจสอบ สามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยตรวจสอบ แหล่งข้อมูลที่ได้มา ประกอบด้วย แหล่งเวลา สถานที่ บุคคลถ้าข้อมูลที่ได้มามีความหมายเหมือนกันจากหลายที่ ถือว่าข้อมูลนั้นเชื่อถือได้ แล้วจึงบันทึกข้อมูลไว้ และใช้ วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บ รวบรวมข้อมูลต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสอบถามข้อมูล เป็นต้น

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยได้แนะนำตนเอง พร้อมทั้งแจ้ง วัตถุประสงค์การทำวิจัยและขอความร่วมมือจากกลุ่ม ตัวอย่างในการให้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงและแจ้ง กลุ่มตัวอย่างว่าในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลนี้เป็นความลับจะไม่มีการระบุชื่อ และรายงานการวิจัยจะเสนอผลโดยรวม และกลุ่ม ตัวอย่างมีสิทธิในการปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ ข้อมูลที่ รวบรวมได้จาก แบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยแบ่งการ วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ตอบแบบ-สอบถาม ใช้วิธีการประมวลผลตามหลักสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และวิธีร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคุ้มค่าในการปลูก กัญชา ใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยใช้วิธีการ ประมวลผลโดยการสรุปข้อเสนอแนะของผู้ตอบ แบบสอบถาม และนำเสนอโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิง ลึก โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกตรวจสอบ ความถูกต้องจากการถอดเทปและข้อมูลที่ได้จากการ บันทึกการสังเกต นำเสนอโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มี อายุ 30-39 ปี มีการศึกษาระดับอนุปริญญาตรี/ปวส. มี อาชีพข้าราชการ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001-30,000 บาท มีรูปแบบของการปลูกกัญชาแบบกรีนเฮาส์ โดยมี ระยะเวลาที่เริ่มปลูกกัญชาน้อยกว่า 1 ปี เนื่องจากได้รับ

ใบอนุญาตและเริ่มปลูกกล้วยาในช่วงเดือนเมษายน ปี 2564 และสามารถแสดงการวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทน และความคุ้มค่า ใน 1 รอบการผลิต (6 เดือน) โดยคำนวณจากขนาดโรงเรือน 1 โรงเรือน กว้าง 10 เมตร ยาว 24 เมตร ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะของต้นทุน

กลุ่มที่	วัตถุดิบ ทางตรง (บาท)	ค่าแรง ทางตรง (บาท)	ค่าใช้จ่ายใน การผลิตคงที่ (บาท)	ค่าใช้จ่ายใน การผลิตผัน แปร (บาท)	ต้นทุนทาง การเงิน*** (บาท)	ต้นทุนรวม (บาท)
1*	7,500	54,000	30,000	360,000	250	451,750
2*	10,000	54,000	30,000	360,000	250	454,250
3**	4,000	54,000	22,500	66,000	50	146,550
4**	2,000	48,000	25,000	22,000	25	97,025
5**	2,000	48,000	25,000	12,000	25	87,025
6**	1,000	48,000	5,000	2,400	5	56,405
7**	1,500	50,000	25,000	11,000	40	87,540
8**	2,000	54,000	7,500	4,000	7.5	67,508
9**	2,000	54,000	25,000	6,000	50	87,050
10**	1,500	54,000	10,000	18,000	10	83,510
11**	1,500	54,000	10,000	8,400	10	73,910
12**	1,500	30,000	5,000	6,000	10	42,510
13**	1,500	54,000	25,000	14,000	50	94550
14**	1,500	54,000	25,000	8,400	50	88,950
15**	1,500	54,000	25,000	8,400	50	88,950

* โรงเรือนถาวร อายุการใช้งาน 20 ปี

** โรงเรือนชั่วคราว อายุการใช้งาน 5 ปี

*** ต้นทุนทางการเงินร้อยละ 0.01

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ต้นทุนรวมของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความแตกต่างกัน ซึ่งกลุ่มที่ 2 มีต้นทุนรวมที่สูงที่สุด คือ 454,250 บาท โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้ 1) วัตถุดิบทางตรง ได้แก่ ดินที่ใช้เพาะปลูก ตะกร้า

เป็นต้น 2) ค่าแรงทางตรง ได้แก่ ค่าจ้างพนักงาน 3) ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่ ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์ต่างๆ ได้แก่ โรงเรือนที่ใช้ในการเพาะปลูก (คิดค่าเสื่อมราคาแบบเส้นตรง) เป็นต้น 4) ค่าใช้จ่ายในการผลิตผัน

8 วารสารสหวิทยาการการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

แปร ได้แก่ ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำ เป็นต้น และ 5) ต้นทุน
เงินทุน คือ ต้นทุนของเงินทุนคิดดอกเบี้ยร้อยละ 0.01
สำหรับวิสาหกิจชุมชนที่ปลูกกล้วย

ตารางที่ 2 ลักษณะวิธีการปลูก สายพันธุ์ และผลผลิต

กลุ่มที่	วิธีการปลูก	สายพันธุ์	ผลผลิตใบ (กิโลกรัม)	ผลผลิตดอก (กิโลกรัม)
1	ปิดในอาคาร	ต่างประเทศ	9	17
2	ปิดในอาคาร	ต่างประเทศ	10	18
3	ปิดในอาคาร	ไทย	30	-
4	กรีนเฮาส์	ไทย	15	-
5	กรีนเฮาส์	ไทย	20	-
6	เปิดกลางแจ้ง	ไทย	12	-
7	กรีนเฮาส์	ไทย	19	-
8	กรีนเฮาส์	ไทย	15	-
9	กรีนเฮาส์	ไทย	18	-
10	กรีนเฮาส์	ไทย	15	-
11	ปิดในอาคาร	ไทย	15	-
12	ปิดในอาคาร	ไทย	10	-
13	กรีนเฮาส์	ไทย	18	-
14	ปิดในอาคาร	ไทย	18	-
15	ปิดในอาคาร	ไทย	18	-

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า วิธีการปลูก มี 3
รูปแบบ คือ แบบปิดในอาคาร แบบกรีนเฮาส์ และแบบ
เปิดกลางแจ้ง ซึ่งการปลูกแบบปิดในอาคารของกลุ่มที่ 1-
2 สามารถเก็บผลผลิต (ดอก) จำหน่ายได้ใน ซึ่งโดยที่กลุ่ม
ที่ 3-15 นั้น ผลผลิตดอกจะต้องส่งเข้าโรงพยาบาลที่ทำ

สัญญากันได้ อีกทั้งผลผลิต (ใบ) ที่แต่ละกลุ่มเก็บได้จะมี
ปริมาณที่แตกต่างกันออกไป โดยกลุ่มที่เก็บผลผลิต (ใบ
และดอก) ได้มากที่สุด คือ ปิดในอาคาร คือ ดอก 18
กิโลกรัม และใบ 30 กิโลกรัม

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน

กลุ่มที่	ราคาใบ/กิโลกรัม (บาท)	ราคาคอก/ กิโลกรัม (บาท)	รายได้ (บาท)	กำไรสุทธิ (บาท)	อัตรากำไรสุทธิ (%)
1	8,000	40,000	752,000	300,250	39.93
2	8,000	40,000	800,000	345,750	43.22
3	6,000	-	180,000	33,450	18.58
4	8,000	-	120,000	22,975	19.15
5	5,000	-	100,000	12,975	12.98
6	5,000	-	60,000	3,595	5.99
7	5,500	-	104,500	16,960	16.23
8	5,000	-	75,000	7,492	9.99
9	6,000	-	108,000	20,950	19.40
10	10,000	-	150,000	66,490	44.33
11	8,000	-	120,000	46,090	38.41
12	6,000	-	60,000	17,490	29.15
13	6,000	-	108,000	13,450	12.45
14	6,000	-	108,000	19,050	17.64
15	6,000	-	108,000	19,050	17.64

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า ราคาผลผลิต (ใบ) ที่แต่ละกลุ่มขายได้นั้นมีราคาที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปริมาณสารสำคัญที่วัดได้ และขึ้นอยู่กับการเจรจาตกลงกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย โดยกลุ่มที่สามารถขายได้ราคาที่สูงที่สุด คือ กลุ่มที่ 10 ปลูกแบบกรีนเฮาส์ โดยสามารถขายได้กิโลกรัมละ 10,000 บาท เมื่อพิจารณาถึงอัตรากำไรสุทธิของทั้ง 15 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแล้ว พบว่า 1) การปลูกแบบปิดในอาคาร กลุ่มที่ 2 มีอัตรากำไรสุทธิสูงที่สุด คือ ร้อยละ 43.22 2) การปลูกแบบกรีนเฮาส์ กลุ่มที่

10 มีอัตรากำไรสุทธิมากที่สุด คือ ร้อยละ 44.33 และ 3) การปลูกแบบเปิดกลางแจ้ง กลุ่มที่ 6 มีอัตรากำไรสุทธิที่ร้อยละ 5.99

อย่างไรก็ตาม ผลตอบแทนอัตรากำไรสุทธิของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นจะมีค่าที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับรูปแบบการปลูก การดูแลรักษาปริมาณผลผลิต คุณภาพสารที่สำคัญ และการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับราคาระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เนื่องจากกัญชายังเป็นสินค้าที่มีราคาไม่แน่นอน

ตารางที่ 4 ความคุ้มค่าในแต่ละด้าน

ความคุ้มค่าด้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การลงทุน	2.60	1.30	ปานกลาง
2. เศรษฐกิจ	3.24	0.93	ปานกลาง
3. สังคม	3.23	1.35	ปานกลาง
4. สิ่งแวดล้อม	3.65	0.99	มาก
รวม	3.18	1.14	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า ความคุ้มค่าในการปลูกกล้วยา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.18) โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและการลงทุน ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการควบคุมต้นทุนของการปลูกกล้วยาในจังหวัดบุรีรัมย์

จากการวิเคราะห์ต้นทุนและ ผลตอบแทนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ปลูกกล้วยาในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีอัตรากำไรสุทธิที่เป็นบวก (ได้กำไร) ซึ่งมีจำนวนที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับรูปแบบการปลูก การดูแลรักษา ปริมาณผลผลิต คุณภาพสารที่สำคัญ และการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับราคาระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นมีความต้องการที่จะขายผลผลิตให้ได้ในระดับราคาที่สูง ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้แยกประเด็นข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. รูปแบบการปลูก แนะนำให้ใช้วิธีการปลูกแบบกรีนเฮาส์ เนื่องจากจะมีต้นทุนที่ต่ำ แต่การควบคุมสภาพแวดล้อมจะทำให้ยากกว่า จึงจำเป็นต้องใช้ทักษะองค์ความรู้ของผู้ปลูกค่อนข้างมาก ดังนั้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงควรได้รับการฝึกอบรมวิธีการเพาะปลูกอย่างถูกวิธี หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถเลือกรูปแบบการปลูกกล้วยาได้ตามศักยภาพของตนเอง แต่ต้องได้รับการ

ฝึกอบรมวิธีการเพาะปลูกอย่างถูกวิธี เพื่อให้ได้สารสำคัญที่อยู่ในผลผลิตสูง

2. ราคาขาย แนะนำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนรวมตัวกัน เพื่อกำหนดราคาให้ชัดเจนทั้งราคาขายส่ง และขายปลีกให้มีราคาในระดับเดียวกัน โดยใช้คุณภาพของสินค้าเป็นเกณฑ์ในการตั้งราคา เพื่อเป็นการผลักดันให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพ

การอภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ปลูกกล้วยาในจังหวัดบุรีรัมย์ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ปลูกกล้วยาในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า รูปแบบการปลูกแบบโรงเรือนกรีนเฮาส์จะให้ผลตอบแทนอัตรากำไรสุทธิที่สูงกว่าการปลูกแบบเปิดในอาคาร และการปลูกแบบเปิดกลางแจ้ง อย่างไรก็ตาม ผลตอบแทนอัตรากำไรสุทธิที่แสดงออกมาของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นจะมีค่าที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับรูปแบบการปลูก การดูแลรักษา ปริมาณผลผลิต คุณภาพสารสำคัญในผลผลิต และการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับราคา ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เนื่องจากกล้วยายังเป็นสินค้าที่มีราคาไม่แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับ กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสา

ธารณาสุข (2563) ที่พบว่า รูปแบบการปลูกกล้วยาแบบโรงเรือน (กรีนเฮาส์) จะมีข้อดี คือ ต้นกล้วยสามารถได้รับแสงธรรมชาติได้เต็มที่ต้นทุนการดำเนินการต่ำกว่าการปลูกในระบบเปิด และสามารถคุมสภาพแวดล้อมและศัตรูพืชได้บางส่วน และยังสามารถคล้องกับต้นทุนที่ สุริยฉาย (2565) ที่พบว่า การปลูกกล้วยาในโรงเรือนเพาะปลูกพืชกรีนเฮาส์เป็นแนวทางเหมาะสมที่สามารถแบ่งปันความรู้ให้กับเกษตรกรได้ในอนาคต อีกทั้งยังมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการปลูกแบบเปิด อีกทั้งประเด็นความคุ้มค่านั้น พบว่าด้านการลงทุน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เช่น มีรายได้สูงกว่าต้นทุน ระยะเวลาการคืนทุนน้อยกว่าที่กำหนดไว้ รวมไปถึงการมีรายได้มาจุนเจือครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวิธสาธิต สุชาติ และคณะ (2564) ที่พบว่า ต้นทุนการผลิตในรูปแบบต่างๆ ของปลูกกล้วยาในประเทศไทย การวิเคราะห์ความคุ้มค่าการลงทุนของการปลูกแบบในร่มแบบระบบแอโร-โพรนิคส์จะไม่คุ้มค่าการลงทุน เมื่อเปรียบเทียบกับการปลูกแบบในร่มแบบใช้วัสดุดิน และสอดคล้องกับศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย (2565) พบว่า แนวโน้มมูลค่าตลาดกล้วยาทั่วโลกจะมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องหรือคิดเป็นมูลค่ากว่า 103.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2567 แบ่งเป็น ตลาดกล้วยาเพื่อการแพทย์มีสัดส่วนราวร้อยละ 60 ของมูลค่าตลาดกล้วยาทั้งหมด และอีกร้อยละ 40 เป็นตลาดกล้วยาเพื่อการสันทานการ ส่วนด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เช่น ผลผลิตมีมูลค่าที่สูง ผู้ให้ความสนใจในการปลูกกล้วยา และผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวิธสาธิต สุชาติ และคณะ (2564) ที่พบว่า ความต้องการยากล้วยาของประเทศไทยมีปริมาณที่สูงขึ้น และในปี 2568 คาดว่าตลาดกล้วยาจะขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 และสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ สิริกร นามลาบุตร และชนิดา เพชรทองคำ (2563) ที่พบว่า ประชาชนให้ความสนใจการปลูกกล้วยา มีการลงทะเบียน โดยรวมเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งยังพบว่า ในด้านเศรษฐกิจนั้น กล้วยาเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้สูงมาก และด้านสังคม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เช่น มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางเกษตรสู่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวรรณ ทองสุข (2563) พบว่า การปลูกพืชกล้วยาที่ดั้นนั้นต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมที่จะสามารถดำรงอยู่ถึงลูกหลานในอนาคต และสอดคล้องกับไทยรัฐ (2564) ที่กล่าวว่า การปลูกกล้วยาของกลุ่มวิสาหกิจ ทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอาชีพที่แน่นอน รายได้ที่มั่นคง เกิดความรักความสามัคคี สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตลอดทั้งด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เช่น มีความตระหนักถึงความสำคัญของระบบนิเวศในชุมชน มีการเผยแพร่การอนุรักษ์ และพัฒนา และมีส่วนช่วยในการดูแลรักษาระบบนิเวศในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริกร นามลาบุตร และชนิดา เพชรทองคำ (2563) พบว่า ผู้นำชุมชนได้มีการนำความรู้เกี่ยวกับการปลูกกล้วยาที่ถูกต้องมาถ่ายทอดให้แก่ผู้ที่มีความสนใจในการปลูกกล้วยาได้รับรู้ และยังคงคล้องกับ วรวรรณ ทองสุข (2563) พบว่า การปลูกพืชกล้วยาที่ดั้นนั้นต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน สังคม และการอยู่ร่วมกัน พืชกล้วยาที่ปลูกนั้นควรเป็นไปในแนววิถีเกษตรอินทรีย์ ปลอดภัย ไร้สารพิษ มีหลักการทำการเกษตรมีชื่อเรียกว่า “เกษตรยั่งยืน”

สำหรับการเสนอแนะแนวทางการควบคุมต้นทุนของการปลูกกล้วยาในจังหวัดบุรีรัมย์นั้น คณะผู้วิจัยได้

แยกประเด็นข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบการปลูก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรใช้วิธีการปลูกแบบกรีนเฮาส์ เนื่องจากจะมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการปลูกแบบปิดในอาคาร แต่การควบคุมสภาพแวดล้อมจะทำให้ยากกว่า จึงจำเป็นต้องใช้ทักษะองค์ความรู้ของผู้ปลูกค่อนข้างมาก ดังนั้น จึงควรได้รับการฝึกอบรมวิธีการเพาะปลูกอย่างถูกวิธี หรือสามารถเลือกรูปแบบการปลูกกัญชาได้ตามศักยภาพของตนเอง แต่ต้องได้รับการฝึกอบรมวิธีการเพาะปลูกอย่างถูกวิธี เพื่อให้ได้สารสำคัญที่อยู่ในผลผลิตสูง ส่วนการปลูกแบบปิดในอาคารนั้น จะมีต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากจะต้องควบคุมระบบแสงและระบบปรับอากาศ เพื่อควบคุมคุณภาพการผลิตให้อยู่ในระดับที่ผู้ซื้อต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรวิศสาข์ สุชาโต และคณะ (2564) และศตวรรษ สุริยฉาย (2565) ที่พบว่า การปลูกกัญชาในโรงเรือนเพาะปลูกพีชกรีนเฮาส์ เป็นแนวทางเหมาะสมที่สามารถแบ่งปันความรู้ให้กับเกษตรกรได้ในอนาคต อีกทั้งยังมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการปลูกแบบปิด และ 2) ด้านราคา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรรวมตัวกัน เพื่อกำหนดราคาให้ชัดเจนสำหรับราคาขายส่ง และขายปลีกให้มีราคาในเกณฑ์ระดับเดียวกัน โดยใช้คุณภาพของสินค้าเป็นเกณฑ์ในการตั้งราคา เพื่อเป็นการผลักดันให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติพร วรฤทธิ์ และคณะ (2561) กล่าวว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการตั้งราคาสินค้าที่เป็นมาตรฐานของกลุ่ม และยังสอดคล้องกับพนารัช ปรีดากรณ์ และสุภาวดี เหล่าฤทธิ์รัตน์ (2561) ที่กล่าวว่า การสร้างเครือข่ายธุรกิจอาจจำแนกเป็น 2 แนวทางที่สำคัญที่จะสามารถผลักดันให้ประสบความสำเร็จได้ คือ แนวทางห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain Approach) และแนวทางการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย (Cluster Approach)

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ต้ององค์ความรู้ โดยแยกออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านรูปแบบการปลูกกัญชาที่ได้ผลผลิตสูง (กรีนเฮาส์) ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนกลุ่มต่างๆ ที่ปลูกกัญชาควรมีการเรียนรู้วิธีการปลูกกัญชาในรูปแบบกรีนเฮาส์ทั้งจากเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเองและจากองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ด้านราคา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรรวมตัวกัน เพื่อกำหนดราคาให้ชัดเจนสำหรับราคาขายส่ง และขายปลีกให้มีราคาในระดับเดียวกัน โดยใช้คุณภาพของสินค้าเป็นเกณฑ์ในการตั้งราคา

ซึ่งทั้ง 2 ประเด็นนี้จะเป็นการพัฒนาไปสู่ “วิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคม” ที่มีการต่อยอดประเด็นแห่งการพัฒนาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน และการสร้างประสิทธิภาพการผลิตด้วยการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐบาลควรควบคุม ดูแล การปลูกกัญชาอย่างเป็นระบบ รวมถึงการออกใบอนุญาตการปลูก แปรรูป และจำหน่ายตามกฎหมาย โดยกำหนดให้กัญชาเป็นพืชประโยชน์ทางการแพทย์บนพื้นฐานตามหลักวิชาการ ด้านการแพทย์ที่เหมาะสมภายใต้การควบคุมดูแลของผู้เชี่ยวชาญตามมาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. การปลูกกัญชาแบบกรีนเฮาส์ จะมีต้นทุนที่ต่ำและผลตอบแทนที่สูง แต่การควบคุมสภาพแวดล้อมจะทำให้ยากกว่า ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มวิสาหกิจ เพื่อให้เกิดทักษะและองค์ความรู้ในการปลูกที่ถูกต้องและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสูง

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรรวมตัวกัน เพื่อกำหนดราคาให้ชัดเจนทั้งราคาขายส่ง และขายปลีกให้มีราคาในระดับเดียวกัน โดยใช้คุณภาพของสินค้าเป็นเกณฑ์ในการตั้งราคา เพื่อเป็นการผลักดันให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ปลูกกัญชา ในกรณีที่มีการจำหน่ายผลผลิตประเภทดอกเหมือนกันทุกกลุ่ม

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่สนับสนุนทุนเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรในคณะฯ ได้มีโอกาสได้ทำการวิจัยเพื่อนำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอน รวมไปถึงการอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงาน จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณ อินทหว่าง และคณะ. (2554). *การจัดการวิสาหกิจชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *ระบบสืบค้นข้อมูลสืบค้นใบอนุญาตสำหรับกัญชา*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2564 จาก http://hemp.fda.moph.go.th/fda_marijuana/staff/marijuana_report_public.
- กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *คู่มือการขอรับอนุญาตปลูกกัญชาสำหรับเกษตรกร*. กรุงเทพฯ: อักษรกราฟฟิก แอนด์ดีไซน์.
- ฐิติพร วรฤทธิ์ และคณะ. (2561). *กลยุทธ์การตลาดสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม 5 ดาว ในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อยกระดับสู่ความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์*. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ครั้งที่ 9 และการประชุมวิชาการระดับชาติ ปริญาตรี. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ไทยรัฐ. (2564). *8 วิสาหกิจชุมชน เก็บช่อดอกกัญชาทางการแพทย์ 200 กก. ลอตแรกของกาญจนบุรี*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://www.thairath.co.th/news/2233433>
- นิภาพร อามัสสา, วสันต์ ป้อมเสมา, สุมาลี ชัยสิทธิ์ และวิทยา พิมพ์ดา. (2563). *องค์ความรู้และความเชื่อสู่พฤติกรรมการใช้กัญชาทางการแพทย์ในมุมมองของชุมชนไทลาวและชุมชนไทโคราช จังหวัดนครราชสีมา*. รายงานการวิจัย. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- พนารัช ปรีดากรณ์ และสุภาวดี เหล่าฤทธิรัตน์. (2561). *การสร้างเครือข่ายธุรกิจที่มีศักยภาพ: กรณีศึกษาเครือข่ายเครื่องนุ่งห่มและเสื้อผ้าในต่างประเทศ*. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า*, 5, 1-43.
- รวีสสาข์ สุขาโด และคณะ. (2564). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการเพาะปลูกกัญชาเพื่อเป็นพืชเศรษฐกิจของไทย*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม.
- วรวรรณ ทองสุข. (2563). *กัญชากับการศึกษาเกษตร*. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 19(1), 144-154.

14 วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

ศตวรรษ สิริยฉาย. (2565). *อภัยภูเบศรแนะวิธีปลูกกัญชา*. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2565 จาก

https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_180612

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). “กัญชา” จะกลายเป็นพืชเศรษฐกิจไทย ได้หรือไม่?. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2565, จาก

<https://kasikomresearch.com/th/analysis/k-social-media/pages/fb-cannabis-14-01-20.aspx>

สิริกร นามลาบุตร และชนิดา เพชรทองคำ. (2563). *การศึกษากรอบและติดตามประเมินผลนโยบายกัญชา ในจังหวัด*

หนองคาย. รายงานการวิจัยแผนงานศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด (ศศก.) คณะแพทยศาสตร์. สงขลา:

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดอ่างทอง. (2564). *เคล็ดลับการปลูกกัญชา กัญชง ที่ใครก็ทำได้*. สืบค้นเมื่อ 2

พฤศจิกายน 2564 จาก [https://www.opsmoac.go.th/angthong-local_wisdom-preview-](https://www.opsmoac.go.th/angthong-local_wisdom-preview-431491791822)

[431491791822](https://www.opsmoac.go.th/angthong-local_wisdom-preview-431491791822).

อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์. (2559). *การบัญชีต้นทุน (Cost Accounting)*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

Denzin, N. K. (1970). *The Research act: A Theoretical Introduction to Sociological Methods*. Chicago:

Aldine Publishing.

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: Harper and Row.